

1) siječanj

Sakrament pokore (KKC 1420-1429)

Molitva

Gospodine, okupljeni smo oko Tebe kao živo kamenje, kao tvoja Crkva krhkih i slabih ljudi. Dolazimo ranjeni i opterećeni težinom života. Osjećamo potrebu za Tobom. Gladni smo i žedni Tvoje blizine. Grijeh nas zatvara i zarobljuje. Guši u nama slobodu tvoga dara spasenja. Pogledaj nas svojim nježnim pogledom i dotakni našu ranjenost grijehom. Udahni u nas svoga Duha i otvori nam obzore slobode. Daj da u tvojoj blizini kušamo mirise novosti života vazmenoga otajstva u koje smo unonjeni tvojom sakramentalnom prisutnošću.

Oče naš...

Uvod (KKC 1420-1421)

Sakrament pokore jedan je od sedam svetih sakramenata. U katoličkoj i pravoslavnoj teologiji, uz bolesničko pomazanje, pripada sakramentima ozdravljenja. Sakramentu pokore prethodi iskustvo grijeha. Gdje ne postoji iskustvo grijeha, spoznaja vlastite zahvaćenosti grijehom, spoznaja vlastite grješnosti i ranjenosti, nije moguće govoriti o sakramentu. Pokora je ozdraviteljski sakrament. Ona ozdravlja ranjene i narušene odnose, vraća ono što je izgubljeno, djeluje u snazi sakramenta i daruje ono što je povjereno Crkvi kroz sakramentalno djelovanje, a to je dar spasenja. Kroz sakrament pokore ozdravlja ono što je grijehom ranjeno. To su ponajprije čovjekovi odnosi: prema Bogu, prema sebi, drugima i svemu ostalome što je ranjeno grijehom.

Potrebno je razumijevati pokoru unutar sakramentalnog zajedništva. Tamo gdje je prisutna iskrivljena svijest o sakramentu pokore (ispovijed iz površne brige za higijenom duše, iz površne odgovornosti prema poštivanju određenih normi, ispovijed iz običaja ili godišnje navike) možemo govoriti o nedostatku svijesti o grijehu, a samim time i o pogrješnom razumijevanju samoga sakramenta. Budući da grijeh zahvaća čitavu čovjekovu egzistenciju, guši milosni život, otupljuje osjećaj za Boga, potrebno je razvijati svijest kako samo u sakramentu možemo razumjeti ozdravljenje odnosa i oslobođenje od zarobljenosti grijehom. Sakramentalnost se može doživjeti samo u Crkvi, u osjećaju pripadnosti Crkvi.

Nazivi za sakrament pokore (KKC 1422-1424)

Postoji više naziva za ovaj sakrament. Svaki od njih naglašava određeni dio samoga sakramenta. Isto tako, svaki je od njih bio više u uporabi u određenim razdobljima crkvene predaje, ovisno o činjenici na čemu je bio naglasak u tom razdoblju.

Sveta ispovijed – ovaj je naziv danas najviše u uporabi. Novijega je datuma. Vrlo je sadržajan i ima svoje duboko teološko značenje. Riječ je zapravo o jednome od bitnih elemenata sakramenta pokore. Taj se element naziva *confessio oris* – izricanje krivnje, u kojem pokornik dolazi pred svećenika te mu ispovijeda (govori, priznaje) svoje grijehе i krivice. Osim toga, u tom se krije još jedna duboka teološka istina. Ispovijed (*confessio*) označuje ispovijed i priznanje vlastite vjere jer u *Vjerovanju* ispovijedamo svoju vjeru. Kada ova dva vidika pokušamo staviti zajedno, možemo razumjeti kako vjernik dok ispovijeda svoje grijehе, istovremeno ispovijeda Božju ljubav, vjeru u nebeskoga Oca, vjeru kako je Bog veći od naših grijehа i slabosti te kako mi daruje oprostjenje i ponovno me vraća u svoj milosni zagrljaj.

Sakrament obraćenja – naziva se ovako jer sakramentalno ostvaruje Isusov poziv na obraćenje (usp. Mk 1, 15). obraćenje označuje duboku unutarnju promjenu ponašanja i razmišljanja što dovodi do promjene cijeloga života. obraćenje je također put povratka k Ocu, vraćanje u očinski zagrljaj te ozdravljenje narušenoga i ranjenoga odnosa s nebeskim Ocem (usp. Lk 15, 18).

Sakrament oprostjenja – naziva se ovako jer Bog, Otac milosrđa, po sakramentalnom odrješenju svećenika, pokorniku udjeljuje oprostjenje i mir. Važno je naglasiti kako je ovaj naziv duboko ukorijenjen u našoj vjeri budući da *vjerujemo u oprostjenje grijehа te ispovijedamo jedno krštenje za oprostjenje grijehа*, kako molimo u *Vjerovanju*. Oprostjenje liječi rane nevjernosti, iznova uspostavlja red milosti, život u zajedništvu s Bogom.

Sakrament pomirenja – iako je ovaj naziv tradicionalno prisutan u Crkvi, danas je sve više u uporabi. Taj naziv govori o cilju kojemu teži oprostjenje grijehа, a to je mir, pomirenje, susret s Bogom koji nas pomiruje sa sobom. Kroz ovaj se sakrament u dubinu ljudskoga bića unosi Božji mir koji je iznad svakoga razuma (usp. Fil 4, 7). Tko u sakramentu iskusi pomirenje, spreman je krenuti i odgovoriti Božjemu pozivu izmirenja s drugima (usp. Mt 5, 24).

Sakrament pokore – jedan od najstarijih naziva za ovaj sakrament. Osobito dominantan u prvih sedam stoljeća kršćanstva. Crkvena tradicija iz toga razdoblja poznaje tzv. kanonsku ili javnu pokoru te tarifnu pokoru. Ovim se nazivom naglašava dugoročni proces mijenjanja mentaliteta kroz različite vrste pokore ili pokorničkih vježbi. Danas je uglavnom usmjeren posvećivanju osobnog i zajedničkog puta obraćenja, kajanja i zadovoljštine. Ovaj je naziv danas rijetko u uporabi.

Zašto sakrament pomirenja poslije krštenja? (KKC 1425-1426)

Iz vjeronauka znamo kako smo po sakramentima kršćanske inicijacije postali nova stvorenja, zaodjenuta Kristom i kako smo započeli novi život. Ipak nam taj primljeni novi život nije uklonio krhkosti i slabosti vlastite naravi, niti sklonosti na grijeh koju predaja naziva *požudom (concupiscentia)*. Dakle, milost krštenja nikoga ne oslobađa njegove naravne slabosti. Zbog toga nam predstoji prokušati se u borbi kršćanskoga života. Predstoji nam borba s grijehom. Stoga je Krist Crkvi povjerio službu pomirenja kako bi svi koji nakon krštenja padnu u grijeh mogli biti ponovno pomireni s Bogom po otpuštenju grijehа. Iz toga je razloga sakrament pokore nazvan *drugim krštenjem*. Po njemu se u kršćaninu trajno obnavlja ono

dostojanstvo koje nam je u punini darovano po otajstvu krsnoga pritjelovljenja Kristu Gospodinu.

Poteškoća s kojom se danas susrećemo je manjak osjetljivosti za grijeh. Grijeh se potiskuje, prešućuje, zanemaruje, preimenuje, zamjenjuje nekim drugim nazivima te time slabi osjetljivost za njega. Grijeh može postojati samo pred Bogom. Grijeh nestaje iz svijesti ako svijest ne stoji pred Bogom. Tamo gdje postoji grijeh, može doći do oprostjenja. Govoriti o grijehu znači priznati i ispovjediti svoju stvorenost i otkupljenost u Bogu te životnu i sakramentalnu upućenost na nerazdruživost života s njim. Vjerničko gledanje na grijeh nije prije svega promatranje narušenoga moralnog reda. Ono ide dalje od toga. Grijeh se tiče samoga života, samoga *biti u Bogu*. Gdje se sâm život ne promatra kao bivanje od Boga i u Bogu, izostaje mogućnost spoznaje grijeha i grješnosti. Stoga nas oprostjenje i pomirenje vraćaju u okrilje Božjega očinskoga zagrljaja, u istinsko *biti u Bogu*.

Obraćanje krštenih (KKC 1427-1429)

Gospodin Isus nas poziva na obraćenje: *Ispunilo se vrijeme, približilo se kraljevstvo Božje! Obratite se i vjerujte evanđelju!* (Mk 1, 15) U propovijedanju Crkve taj je poziv upućen najprije onima koji ne poznaju Krista te nisu čuli za riječi njegova evanđelja. Ali Kristov poziv na obraćenje odzvanja i u našem životu. Katekizam ga naziva *drugo obraćenje*. Istaknuto je kao zadatak cijele Crkve, koje je istovremeno i sveta i grješna, potrebna čišćenja, vršenja pokore i truda oko obnove.

Kako bismo mogli razumjeti sadržaj riječi *obraćenje* potrebno je zaviriti i u druge jeziku kako bi nam se uz sadržaj otkrio i smisao samoga pojma. Hrvatska riječ *obraćenje* u uskom je odnosu s riječi *obraćanje*. Oba su pojma upućena na istu sliku, što znači da sa sobom povlače slična značenja: ulaženje u suodnos, komuniciranje, uspostavljanje novoga početka, obraćanja nekome itd. Na grčkom jeziku obraćenje dolazi od riječi *metanoia*, koja znači mijenjanje (iskorak onkraj) dotadašnjega mišljenja i mentaliteta, pristupa i načina gledanja. U latinskom jeziku rabimo pojam *conversio* (od *cum + vertere*) čime se nadopunjuje smisao samoga pojma. *Conversio* sugerira da nije riječ o pukome mijenjanju smjera nego o slici cjelokupnoga obrata. Obraćanjem se zahvaća cjelina čovjeka, njegovih odnosa i gledišta.

Upravo nas ova jezična saznanja mogu uvesti u samo srce potrebe za obraćenjem. Obraćanje je vezano uz način života koji je zarobljen, nesređen i kao takav put koji vodi u propast. Čovjek u svojoj životnoj iluziji ne vidi stvari kako zaista stoje, misli da sve zna najbolje. Obraćanjem se sve to mijenja, okretanjem svjetlu otvaraju se oči. Obraćanje tako nije promjena stava nego čitavog života. Obraćanje sve uključuje, dotiče nam život na svakom polju. Nadalje, važno je razumjeti kako je obraćenje vezano uz bljesak svijesti i promjenu srca koje prihvaća proces jer obraćenje jest proces, proces koji traje i nadopunjava se cijeli život. Obraćanje se tiče našeg svakodnevnog života, tu se vidi i testira njegova snaga i svi smo pozvani zamoliti Boga da nam pomogne svoje obraćenje dovesti do kraja.

Katekizam osim osobne dimenzije obraćanja navodi i *zajedničarsku*. Naime, svako osobno obraćenje duboko dotiče naš život, ali i živote ljudi koje svakodnevno susrećemo. Naša

promjena može i njih zahvatiti. Nerijetko je potrebno vrijeme kako bismo sredili svoj život. Tu činjenicu možemo vidjeti na primjerima brojnih svetaca. Sjetimo se samo svetih Petra i Pavla, sv. Augustina, sv. Franje, sv. Ignacija itd. Upravo kroz njih nas Crkva uči kako kad se netko susretne s Bogom još uvijek nije zreo za svjedočenje, za ozbiljan rad i navještaj drugima jer on još ne zna što mu se dogodilo i nije u stanju vidjeti do koje mjere to ide. Treba mu vremena i trebaju mu drugi ljudi, obični čovjek, brat, prijatelj, slučajni prolaznik da mu otvori oči, kako bi mu potvrdio da je to uistinu bio Gospodin. Potreban je trud i napor, molitva i odricanje, nastojanje kako bi vremenom osobno obraćenje bilo poticajno i plodno ne samo našim suvremenicima nego i onima koji dolaze nakon nas. Možda je to zadaća i za nas: pustiti da nas zahvati snaga Njegove riječi da je donesemo do drugih, da pustimo da zajedništvo dobrote raste kroz naše odnose.

Zaključak

Sakramenti tvore organizam u kojemu svaki od njih ima svoje životno mjesto. Sakrament kao čin uvijek preispituje, obnavlja, ozdravlja i rasvjetljuje odnose. Iz iskustva znamo kako smo nerijetko ranjeni narušenim i nezdravim međuljudskim odnosima. Znamo kako nas mnogo toga rani i kako je potrebno vrijeme kako bismo ozdravili. Ono što je nekoć Krist Gospodin činio u dodiru s ljudima danas nastavlja činiti preko svećenika u sakramentalnom slavlju. Naša ljudska slabost i sklonost na grijeh prizivaju Božje milosrđe i oprostjenje, prizivaju i naše osobno obraćenje i put oslobađanja od zarobljenosti grijehom. Pred Gospodinom možemo doći takvi kakvi jesmo jer nas on susreće baš takve i baš tamo gdje jesmo. Njegov upliv u naš život ne počinje na nekom izdvojenom mjestu od naše svakodnevice nego upravo u njoj. Naši svakodnevni koraci testiraju našu vjeru, svijest o milosrđu i grijehu te potrebu obraćenja.

Pitanja za rad po skupinama

1. Kako razumijevam sakrament pokore? Imam li možda iskrivljenu svijest o ovome sakramentu? Zašto mi uopće služi ovaj sakrament?
2. Koji mi je omiljeni naziv za ovaj sakrament? Zašto? Koji mi je naziv najmanje privlačan? Zašto?
3. Jesam li svjestan/svjesna da grijeh ranjava i narušava sve moje odnose: prema Bogu, drugima, sebi itd.?
4. Kako razumijevam obraćenje? Želim li se uopće obraćati? Što me priječi u obraćenju (strah, obziri, glasine, lijenost, mlakost, dosada itd.)? Mislim li da moja vjera nije potrebna obraćenja? Ili možda govorim da je potrebna, ali zapravo tako ne mislim?
5. Služi li mi OFS kao prostor osobnoga rasta u vjeri i svakodnevnog obraćenja ili sam tu zato što ne znam kud bi sa sobom? Jesam li otvoren/a svome obraćenju ako priznam istinu o svome identitetu (tko sam i zašto sam tu) u bratstvu? Može li se ono dogoditi ili sam potihlo uvjeren/a kako ne trebam mijenjati svoju svijest o sebi i svome članstvu u bratstvu?

Literatura:

Katekizam Katoličke Crkve, Zagreb, 2019. (1420-1429).

Ivan Karlić, *Sveti sakramenti*, Zagreb, 2014., 139-160.

Franz Courth, *Sakramenti. Priručnik za teološki studij i praksu*, Đakovo, 1997., 347-379.

Ante Crnčević, Slaviti oprostjenje u zajednici vjere. Eklezijalna i slavljenička dimenzija oprostjenja, u: *Živo vrelo* (2013.) 2, 11-15.

Ivan Šaško, Obraćanje u obrednoj dinamici ispovijedanja vjere u oprostjenje grijeha, u: *Živo vrelo* (2013.) 2, 6-10.

Ante Crnčević, *Sakrament pokore: obredni modeli i paradigme Crkve* (osobne bilješke iz kolegija u ljetnom semestru akad. god. 2016./2017.).

Web:

<https://www.bitno.net/vijesti/hrvatska/foto-ponovno-krenulo-hrvatsko-nadzemlje-na-prvoj-tribini-fra-ante-vuckovic-govorilo-o-obracenju/>

<http://misija.slobodnadalmacija.hr/katolicka-dalmacija/clanak/id/32617/Fra-Ante-Vuckovic-Pustimo-da-nas-zahvati-snaga-Bozje-rijeci>